

استعفای ۸۰۰ پرستار در تهران

یوسف رحیمی، نایب‌رئیس اول شورای عالی نظام پرستاری اعلام کرد، ۸۰۰ پرستار در سال گذشته در دانشگاه‌های علوم‌پزشکی شهر تهران استعفا کرده اند اما فقط ۳۰۰ نفر متقاضی آزمون استخدامی امسال بودند. رحیمی در گفت‌وگو با ایسنا درباره دیگر چالش‌های حوزه پرستاری گفت: «نهمین ماه از سال را سپری می‌کنیم اما بسیاری از شهرهای کشور در انتظار تصویب پرداخت تعرفه‌های ترجیحی توسط شورای عالی بیمه هستند. این در حالی است که تعرفه‌های ترجیحی، عددی بسیار تاثیرگذار است.» به گفته او شهرهای دورافتاده، همچنین شهرهای کوچک با جمعیت کمتر از ۱۵۰ هزار نفر، فقط یک مرکز درمانی دارند که تمام مردم این شهرها به آن مرکز مراجعه می‌کنند. وزارت کشور نسبت به تعریف ضریب محرومیت مناطق محروم اقدام کرده و تصمیم بر این است که تعرفه‌های ترجیحی براساس میزان محرومیت مناطق پرداخت شود.

۳۰ درصد کودکان بهزیستی دارای سرپرست ناتوان

حمیدرضا الوند، مدیرکل دفتر مراقبت و توانمندسازی کودکان و نوجوانان سازمان بهزیستی اعلام کرد، حدود ۳۰ درصد کودکانی که از سوی مراجع قضایی به بهزیستی معرفی می‌شوند دارای پدر، مادر یا اولیای قهری واجد صلاحیت قانونی هستند؛ اما به‌دلیل ناتوانی در نگهداری روزانه ناچاراً وارد مراکز شبانه‌روزی می‌شوند. به گزارش ایسنا، الوند از افتتاح ۱۰ مرکز موقت روزانه‌نگهداری کودکان و ارائه‌اندازی مراکز حمایت کودک و خانواده در دهه فجر خبر داد و گفت: «ایجاد این مراکز روزانه کمک خواهد کرد ۲۰ تا ۳۰ درصد این کودکان ضمن دریافت خدمات کامل طی روز، عصرها به خانواده‌های خود بازگردند همچنین وضعیت آنها توسط مددکاران اجتماعی مورد نظارت قرار خواهد گرفت.»

تالاب پندعلیخان کاملاً خشک شد

محمد فریدی، رئیس اداره محیط‌زیست ورامین با اعلام اینکه تالاب پندعلیخان «کاملاً خشک» شده، از عدم‌تخصیص حقالبه زیستی این پهنه در یک‌سال گذشته انتقاد کرد و گفت: «با وجود جریان مناسب در رودخانه شور، همه آب به سمت قم هدایت می‌شود و تالاب هیچ سهمی ندارد.» به گزارش خبرآنلاین، او هشدار داد در ماه‌های گذشته «هیچ قطره‌ای» از حقالبه زیستی وعده داده‌شده، به این تالاب نرسیده و ادامه این روند به ازبین‌رفتن کامل این پهنه طبیعی منجر خواهد شد. فریدی با بیان اینکه تمام ورودی‌های آبی از رودخانه‌های جاجرود، کرج و شور در یک‌سال گذشته قطع شده است، گفت: «تالاب اکنون بدون آب است و این وضعیت نتیجه مستقیم بی‌توجهی به حقالبه زیستی و عدم اجرای مصوبات جلسات متعدد است.» به گفته او، براساس مطالعات انجام‌شده، نیاز زیستی تالاب بیش از حجم آبی است که اکنون در پایین‌دست جریان دارد و امکان مدیریت هم‌زمان برای دو استان هم وجود دارد. فریدی، خشک‌شدن تالاب را نتیجه ترکیبی از کاهش بارندگی، خشکسالی و برداشت‌های سنگین بالادست دانست و گفت: «حتی اگر بارش‌های زمستانی هم رخ دهد، اولویت نخست، تأمین آب مزارع گندم و جو خواهد بود و تالاب عملاً در اولویت نیست.»

وزارت بهداشت به «هم‌میهن» از کاهش مرده‌زایی می‌گوید

اما پزشکان و پژوهش‌ها افزایش سقط جنین

و نقایص جنینی بر اثر آلودگی هوا را تایید می‌کنند

بحران پنهان بارداری

عکس: ایرنا

الهه محمدی

خبرنگار گروه جامعه

گزارش سلامت

سقط جنین، مرده‌زایی، زایمان زودرس و رشد ناکامل جنین، پیامدهای آلودگی هوایی است که زنان باردار را هر ساله در آلوده‌ترین روزهای سال به پناه گرفتن در خانه وادار می‌کند؛ زنانی که با هر بار بالا رفتن شاخص آلودگی، نه‌فقط نگران نفس کشیدن خود، بلکه مضطرب سلامت جنینی‌اند که کوچک‌ترین تغییر در کیفیت هوا می‌تواند رشدش را مختل کند. درحالی‌که ماسک‌ها، تصفیه‌هوا و هشدارهای پزشکان راه حل‌های موقت به‌نظر می‌رسند، پژوهش‌ها در ایران و جهان نشان می‌دهند که تهدید آلودگی هوا برای بارداری بسیار جدی‌تر، عمیق‌تر و پنهان‌تر از چیزی است که سال‌ها تصور می‌شد.

هر چند این پژوهش‌های مختلف تأکید دارند آلودگی هوا تأثیر مستقیم بر سقط جنین و مرده‌زایی دارد، اما «رضا سعیدی»، سرپرست مرکز جوانی جمعیت و سلامت خانواده وزارت بهداشت به «هم‌میهن» می‌گوید با وجود نگرانی‌ها، آمارهای سامانه ثبت زایمان نشان می‌دهد که درصد مرده‌زایی در سال‌های اخیر کاهش داشته است: «این آمار از ۰/۸۴ درصد زایمان‌ها در سال ۱۴۰۱ به ۰/۷۱ درصد زایمان‌ها در سال ۱۴۰۲ رسیده است.» به گفته سعیدی، براساس داده‌های سامانه ملی باروری سالم وزارت بهداشت، از ابتدای سال ۱۴۰۲ تا ۱۵ آذرماه ۱۴۰۴، ۶۸۳ هزار و ۶۱۵ مورد زایمان ثبت شده که از این تعداد ۴۷۰۹ مورد (۰/۷۱ درصد) مرده‌زایی بوده است. او می‌گوید در همین بازه زمانی، ۵۰ هزار و ۷۴۴ مورد سقط در سامانه ثبت شده که از این میان ۲۹ هزار و ۲۹۷ مورد (۴۴/۷۷ درصد) سقط خودبه‌خودی، ۶۹۸۷ مورد (۱۳/۷۷ درصد) سقط قانونی، ۱۶۸۹ مورد (۲/۳۳ درصد) سقط عمدی، ۲۳۴۴ مورد (۴/۶۲ درصد) بارداری خارج رحمی و ۴۲۷ مورد (۰/۸۴ درصد) سقط مکرر بوده است. به گفته او، نظام ثبت سقط در مراکز درمانی و آمار مرده‌زایی در سامانه ملی باروری «به‌روز» است. بااین‌حال متخصصان زنان و زایمان مانند «سودابه کاظمی»، رئیس انجمن متخصصان زنان و زایمان و «شیرین نیرومنش» در گفت‌وگو با «هم‌میهن» از احتمال افزایش سقط جنین، مرده‌زایی و کاهش رشد جنین بر اثر آلودگی هوا می‌گویند و در کنار آن‌ها، فعالان محیط‌زیست هم نسبت به این تهدید هشدار می‌دهند. «محمد درویش»، فعال محیط‌زیست، درباره گزارشی که سازمان حفاظت محیط‌زیست در آبان‌ماه امسال منتشر کرده، می‌گوید میزان گوگرد موجود در مازوت مصرفی بسیاری از نیروگاه‌ها از جمله نیروگاه شهید رجایی، ۵۹۲ برابر حد مجاز است و همین موضوع می‌تواند به افزایش سقط جنین و مرده‌زایی منجر شده باشد: «آمارهای مختلفی درباره میزان مرده‌زایی منتشر می‌شود. در دهه ۱۳۹۰ زمانی‌که تعداد قربانیان آلودگی هوا در تهران بین دو هزار و ۵۰۰ تا سه هزار نفر و در کل کشور حدود ۳۰ هزار نفر برآورد می‌شد، میزان مرده‌زایی را یک تا سه درصد اعلام می‌کردند. اکنون که شمار قربانیان آلودگی هوا در تهران به حدود هفت‌هزار نفر و در کل ایران به بیش از ۵۰ هزار نفر رسیده، قطعاً باید انتظار تبعات جدی‌تری برای سقط جنین و مرده‌زایی داشت.»

▼ هوای آلوده، تهدید پنهان برای جنین‌های تهران

یک پژوهش تازه که ابتدای امسال منتشر شده، داده‌های پنج‌ساله تهران را بررسی کرده و نشان می‌دهد آلودگی هوای پایتخت فقط هوای ناسالم نمی‌سازد؛ بلکه می‌تواند به مرگ جنین در روزهای نزدیک به زایمان هم ختم شود. این مطالعه که بین دسامبر ۲۰۱۸ تا مارس ۲۰۲۳ روی بیش از ۵ هزار و ۳۰۰ مورد مرده‌زایی انجام شده، اولین بررسی تحلیلی در ایران است که اثر آلاینده‌های اصلی هوا را به‌شکل روزبه‌روز و با در نظر گرفتن «تاخیر زمانی» اندازه‌گیری می‌کند. طبق نتایج، مواجهه با آلاینده‌هایی مانند دی‌اکسید گوگرد (SO۲)، دی‌اکسید نیتروژن (NO۲)، ذرات ریز معلق (PM۲/۵) و مونوکسیدکربن (CO) حتی در فاصله یکی، دو روز پیش از زایمان می‌تواند احتمال مرده‌زایی را افزایش دهد. پژوهشگران با استفاده از مدل‌های آماری پیش‌رفته نشان داده‌اند: (NO۲) یک‌روز قبل از

زایمان و (NO۲) دو روز قبل از زایمان، بیشترین نقش را در افزایش خطر دارند، در فصل‌های سرد سال، اثر آلاینده‌ها شدیدتر است و (PM۲/۵) و (SO۲) در چندروز پیش از زایمان رابطه مستقیم و معناداری با مرده‌زایی دارند و در مدل‌هایی که دو آلاینده هم‌زمان بررسی شده‌اند، همچنان (SO۲) و (PM۲/۵) پایدارترین اثر را بر افزایش خطر مرده‌زایی نشان داده‌اند. این پژوهش با تأکید بر اینکه تهران بسیاری از روزهای سال در معرض سطوح خطرناک آلودگی قرار دارد، تأکید می‌کند که جنین و زنان باردار، یکی از آسیب‌پذیرترین گروه‌ها در برابر آلودگی هوا هستند؛ گروهی که معمولاً در سیاست‌گذاری‌ها نادیده گرفته می‌شوند. پژوهشگران این مطالعه نتیجه‌گیری می‌کنند: «شواهد نشان می‌دهد که حتی مواجهه کوتاه‌مدت با آلودگی هوا در روزهای نزدیک به زایمان، می‌تواند خطر مرده‌زایی را افزایش دهد و این موضوع باید فوراً در سیاست‌های مدیریت آلودگی هوا و مراقبت از زنان باردار مورد توجه قرار گیرد.»

«شیرین نیرومنش»، متخصص زنان و زایمان که در یکی از بیمارستان‌های خصوصی تهران فعالیت می‌کند، به «هم‌میهن» می‌گوید، در دو سال اخیر مراجعه زنان باردار، با سابقه سقط جنین یا تولد جنین مرده افزایش یافته و در بسیاری از این موارد، آلودگی هوا نقش مؤثری داشته است: «همانطور که مصرف سیگار و الکل، رابطه مستقیم با سقط جنین دارد؛ آلودگی هوا هم تأثیر مستقیم و علمی اثبات‌شده‌ای بر سقط دارد. مقالات متعدد این ارتباط را نشان داده‌اند.» او با تأکید بر حق طبیعی مردم برای دسترسی به هوای سالم می‌گوید: «در هر کشوری، مردم باید بتوانند هوای پاک تنفس کنند. سوخت خودروها و استفاده از مازوت بدون شک بر تمام سیستم‌های بدن اثرات سوء دارد. این مواد سمی وارد بدن می‌شوند و حتی می‌توانند موجب افزایش تومورهای مغزی و سکنکته‌های قلبی شوند.» او توضیح می‌دهد که ناباروری در بسیاری از موارد تحت‌تأثیر شرایط محیطی قرار دارد و آلودگی هوایی از عوامل مهم در این زمینه است: «آلودگی هوا نه‌فقط ناباروری، بلکه سقط جنین، نواقص جنینی و زایمان زودرس را هم افزایش می‌دهد. حداقل حق هر انسان این است که هوای پاک برای تنفس داشته باشد.» نیرومنش درباره سیاست‌های افزایش جمعیت تأکید کرد: «دولت که به‌دنبال رشد جمعیت است، باید پیش از هر چیز شرایط سالم‌باری زندگی مردم فراهم کند. با این سطح آلودگی هوا، تحقق چنین سیاستی بسیار دشوار خواهد بود.»

هر چند پژوهش‌های مختلف در ایران و جهان نشان می‌دهد آلودگی هوا تأثیر مستقیم بر سقط جنین و مرده‌زایی دارد، اما «رضا سعیدی»، سرپرست مرکز جوانی جمعیت سلامت خانواده وزارت بهداشت به «هم‌میهن» می‌گوید با توجه به آمار مرده‌زایی از سامانه ثبت زایمان، درصد مرده‌زایی کاهش نیافته است: «این آمار از ۰/۸۴ درصد زایمان‌ها در سال ۱۴۰۱ به ۰/۷۱ درصد زایمان‌ها در سال ۱۴۰۴ رسیده است.» به گفته سعیدی، براساس سامانه ملی باروری سالم وزارت بهداشت از ابتدای سال ۱۴۰۴ تاکنون (۱۵ آذرماه، ۶۸۳۶۱۵ مورد زایمان ثبت شده که از این تعداد ۴۷۰۹ (۰/۷۱ درصد) مرده‌زایی به ثبت رسیده است.» او می‌گوید براساس اطلاعات سامانه مذکور، ابتدای سال ۱۴۰۴ تا ۱۵ آذرماه تعداد ۵۰۷۴۴ مورد سقط ثبت شده که از این تعداد، ۳۹۲۹۷ مورد (۷۷/۴۴ درصد) سقط خودبه‌خودی، ۶۹۸۷ مورد (۱۳/۷۷ درصد) سقط قانونی و ۱۶۸۹ مورد (۲/۳۳ درصد) سقط عمدی و ۲۳۴۴ مورد (۴/۶۲ درصد) بارداری خارج رحمی و ۴۲۷ مورد (۰/۸۴ درصد) سقط مکرر بوده است. به گفته او، نظام ثبت سقط برای مراجعین به بیمارستان و مرده‌زایی براساس سامانه ملی باروری به‌روز است.

رضا سعیدی، سرپرست مرکز جوانی جمعیت سلامت خانواده وزارت بهداشت در پاسخ به این سوال که آیا وزارت بهداشت آمار رسمی از سقط جنین و مرده‌زایی در کشور دارد که تفکیک‌شده براساس استان، سن مادر و عوامل خطر باشد؟ ثبت آمار مرده‌زایی و سقط جنین در سامانه ثبت زایمان وزارت بهداشت را تایید می‌کند اما می‌گوید برای بررسی عوامل خطر نیاز به پژوهش است.

▼ افزایش گوگرد، افزایش مرده‌زایی

دی‌ماه سال پیش خبری منتشر شد مبنی بر اینکه میزان مرده‌زایی بر اثر آلودگی هوا هشت درصد است؛ «عباس شاهسونی»، رئیس گروه سلامت هوا و تغییر اقلیم وزارت بهداشت همان موقع بلافاصله این موضوع را تکذیب کرد و گفت، طبق تحقیقات صورت گرفته در ایران فقط افزایش غلظت دی‌اکسید گوگرد می‌تواند سبب خطر مرده‌زایی شود، برای سایر آلاینده‌ها اثری را مشاهده نکرده‌اند در حال حاضر مادر اکثر کلانشهرها مشکل گاز دی‌اکسید گوگرد را نداریم. حالا «محمد درویش»، فعال و پژوهشگر حوزه محیط‌زیست به «هم‌میهن» می‌گوید گزارشی که اخیراً در آبان‌ماه، سازمان حفاظت از محیط‌زیست منتشر کرده، نشان می‌دهد میزان گوگردی که در مازوت بسیاری از نیروگاه‌ها مثل نیروگاه شهید رجایی سورانده می‌شود، ۵۹۲ برابر حد مجاز است و همین نشان می‌دهد که مرده‌زایی و سقط جنین هم به احتمال زیاد افزایش داشته است: «در همین گزارش سازمان محیط‌زیست گفته شده، میزان گوگردی که در گازوییل نیروگاه‌های ری، پرد و منتظرالقائم کرج است، ۱۲۰ تا ۱۳۵ برابر حد استاندارد است. بنابراین اگر بخواهیم به گزارش این سازمان استناد کنیم، انتظار فاجعه‌های بزرگ‌تری در نرخ مرده‌زایی جنین داشته باشیم. چون تقریباً هیچ کشوری در دنیا از مازوتی استفاده نمی‌کند که میزان گوگردش ۵۹۲ برابر حد مجاز باشد! این میزان گوگرد در هوای ایران بسیار خطرناک است.» به گفته او، یکی از مهمترین عواملی که می‌تواند مرده‌زایی جنین را افزایش دهد، ترکیبات گوگرد در هواست: «پژوهش‌های متعددی هم در این راستا انجام شده و به‌همین دلیل بسیاری از کشورهای دنیا تلاش می‌کنند با کاهش مشتقات گوگرد در سوخت‌های فسیلی‌شان خطر مرده‌زایی جنین را که نه تنها منجر به یک حادثه دردناک می‌شود بلکه تبعات افسردگی اش هم بر مادر و کل خانواده گسترده است، کاهش دهند.» درویش می‌گوید آمارهای مختلفی درباره میزان مرده‌زایی داده می‌شود و در دهه ۱۳۹۰ که تعداد کشته‌ها به دلیل آلودگی هوا در تهران را دو هزار و ۵۰۰ نفر تا سه هزار نفر و در کل ایران ۳۰ هزار نفر برآورد می‌کردند، میزان مرده‌زایی یک تا سه درصد ذکر می‌شد. به گفته او، در حال حاضر که تعداد کشته‌ها به دلیل آلودگی هوا به هفت هزار نفر در تهران رسیده و در کل ایران از مرز ۵۰ هزار نفر گذشته، قطعاً تبعات جدی‌تری برای سقط جنین و مرده‌زایی خواهد داشت: «در این حال باید حواسمان باشد که مرده‌زایی جنین را در آمارهای مستقیم از آلودگی هوا در نظر نمی‌گیرند چون ممکن است که چندماه بعد این مرگ صورت بگیرد.»

این فعال محیط‌زیست می‌گوید، تا به حال سازمان حفاظت از محیط‌زیست هیچ آمار شفاف‌فی از کیفیت مازوت و گازوییل ارائه نکرده بود و این موضوع برای اولین بار اتفاق افتاده است: «اما همیشه حدس می‌زدیم که میزان گوگرد این مقدار باشد، اما داده رسمی نداشتیم و الان این سازمان اعلام کرده، میزان مازوتی که وزارت نفت در اختیار صنایع و نیروگاه‌ها قرار می‌دهد، ۵۹۲ برابر حد مجاز گوگرد بیشتری دارد. این در حالی است که وزارت نفت ادعا می‌کرد از مازوتی استفاده می‌کند که کم گوگرد است و این تناقض وحشتناکی است.»

به گفته او، از بین همه آلاینده‌های سمی گازی موجود در هوا و ذرات کوچک‌تر از ۱۰ میکرون و دوونیم میکرون، بیشترین تأثیر را روی جنین می‌گذارد که می‌تواند منجر به مرگش پیش از تولد شود: «در نتیجه دی‌نایوسواس زیادی به خرج می‌دهد که دست‌کم مشتقات گوگرد را بتواند کنترل کند. ما چندین سال قبل نمی‌دانستیم که دقیقاً کدام بخش از آلاینده‌ها می‌تواند روی مرده‌زایی جنین اثر بگذارد اما الان می‌دانیم که گوگرد عامل مهمی است. در حال حاضر حتی در شهرهایی که تراکم جمعیتی زیادی هم نداریم مثلاً در شمال یا جنوب کشور، شاخص آلودگی بسیار بالاست.» درویش می‌گوید قطعاً آمار سقط جنین و مرده‌زایی با افزایش میزان آلودگی در کشور افزایش داشته اما هنوز هیچ آمار رسمی‌ای از سوی وزارت بهداشت یا سازمان محیط‌زیست اعلام نشده: «احتمالاً سال آینده بعد از استفاده بی‌سابقه از مازوت، اولین آمارها و نشانه‌ها از میزان مرده‌زایی جنین، گزارش خواهد شد.»

▼ وزارت بهداشت: مشکل فقط آلودگی نیست

درحالی طبق گزارش جدید سازمان محیط‌زیست، گوگردی که در مازوت بسیاری از نیروگاه‌ها سوزانده می‌شود، ۵۹۲ برابر حد مجاز است که «رضا سعیدی»، سرپرست مرکز جوانی جمعیت سلامت خانواده وزارت بهداشت به «هم‌میهن» می‌گوید، با توجه به اینکه سقط خودبه‌خودی عوامل خطر متعددی دارد، نمی‌توان علت را فقط به عوامل آلودگی هوا نسبت داد: «در این باره یکی از برنامه‌ها و سیاست‌های مرکز جوانی جمعیت، هماهنگی با دانشگاه‌ها جهت انجام پژوهش‌های کاربردی و عملی است تا بتوان شواهد ارتباط عوامل خطر از جمله غلظت دی‌اکسید گوگرد با سقط جنین و مرده‌زایی را به‌دست آورد.» او می‌گوید در سامانه ملی باروری سالم که از تیرماه ۱۴۰۳ در راستای ماده ۵۴ قانون جوانی جمعیت راه‌اندازی شده است، داده‌ها به تفکیک سقط خودبه‌خودی، عمدی، قانونی و مرده‌زایی در صورت مراجعه مادران به بیمارستان ثبت می‌شود. سعیدی در پاسخ به این سوال که آیا وزارت بهداشت قصد دارد مطالعه ملی طراحی کند تا اثر آلودگی هوا بر سلامت مادر و جنین را به‌طور دقیق اندازه‌گیری کند؟ می‌گوید در برنامه جامع مهار، پایش، پیشگیری و کاهش سقط خودبه‌خودی، انجام پژوهش به‌عنوان جزئی از برنامه تعریف شده است. به گفته او، تاکنون اتصال بین سامانه‌های باروری سالم، سیب، محیط‌زیست عملیاتی نشده است: «یکی از اقدامات مرکز فناوری اطلاعات وزارت بهداشت ایجاد هماهنگی بین بخشی بین سامانه‌هاست.» سرپرست مرکز جوانی جمعیت سلامت خانواده وزارت بهداشت می‌گوید پایش زایمان و تعداد مرده‌زایی و فوت نوزاد به‌طور کلی انجام می‌شود و پس‌خوراند به دانشگاه‌ها ارسال می‌شود: «سازوکار طرح ملی هشدار